

Bajke braće Grimm u filmskom mediju

Branilović, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:132139>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-06**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARTINA BRANILOVIĆ

BAJKE BRAĆE GRIMM U FILMSKOM MEDIJU

Završni rad

Pula, 2016. godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARTINA BRANILOVIĆ

BAJKE BRAĆE GRIMM U FILMSKOM MEDIJU

Završni rad

JMBAG: 0303038566, redoviti student

Studijski smjer: Predškolski odgoj

Predmet: Medijska kultura

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: doc. dr. sc. Kristina Riman

Pula, rujan 2016. godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. Uvod	1
2. O bajci	2
2.1. Braća Grimm – Jacob i Wilhelm Grimm	4
2.1.1. Bajke braće Grimm.....	5
2.2. Recepcija bajki braće Grimm u hrvatskoj književnosti.....	7
3. Film.....	8
3.1. Animirani film	10
3.2. Crtani film.....	11
3.2.1. The Walt Disney Company – najveća svjetska medijska i produkcijska kuća zabavnog programa.....	12
3.2.2. Disney u Hrvatskoj.....	13
4. Usporedba pisanog teksta bajki braće Grimm i ekraniziranog sadržaja	14
4.1. Snjeguljica.....	14
4.1.1. Sadržaj	14
4.1.2. Likovi	17
4.1.3. Stereotipi	18
4.1.4. Jezik	19
4.1.5. Simbolika brojeva	20
4.1.6. Prenošnje vrijednosti	20
4.2. Pepeljuga	21
4.2.1. Sadržaj	21
4.2.2. Likovi	23
4.2.3. Stereotipi	24
4.2.4. Jezik	25
4.2.5. Simbolika brojeva	25
4.2.6. Prenošnje vrijednosti	25
4.3. Sinteza dviju bajki	26
5. Zaključak	28
6. Literatura	29

1. Uvod

Bajka je posebna književna vrsta u kojoj se isprepliću elementi nadnaravnog i zbiljskog pa često između prirodnoga i natprirodnoga, stvarnoga i izmišljenoga nema pravih suprotnosti. Zbog svoje polarizacije likova na dobre i zle, jedinstvenih likova poput vila, vještica, patuljaka i čarobnjaka, ali i fabule u kojoj uvijek dobro pobjeđuje zlo, stoljećima su omiljeno štivo s kojima se djeca upoznaju od najranijih dana.

U ovom će se završnom radu predstaviti usporedba dviju verzija dviju popularnih bajki: *Snjeguljice* i *Pepeljuge* braće Grimm i *Snjeguljice* i *Pepeljuge* u ekraniziranoj Disneyevoj verziji. Usporedba se temelji na hrvatskom prijevodu istoimenih bajki, kao i crtanim filmovima s hrvatskom sinkronizacijom. U razradi usporedbe posebna će se pažnja pridati razlikama u sadržaju i likovima, kao i stereotipima, jezičnim posebnostima, simboličkim brojevima, ali i vrijednostima koje obje verzije prenose čitateljima ili gledateljima – najčešće djeci.

Rad se sastoji od tri poglavlja. U prvom se dijelu predstavlja dječja književnost i bajka uopće, kao i život i djelo braće Johanna i Wilhelma Grimma. U drugome se dijelu rad osvrće na pojam filma i život, djelo i produkciju Walta Disneya dok se u trećem dijelu predstavlja gore navedena usporedba. U radu je korištena domaća i strana literatura, kao i relevantne internetske stranice.

2. O bajci

Kao i književnost za odrasle, tako i dječja književnost ima svoje vrste. Glavne vrste dječje književnosti možemo podijeliti u dvije skupine, a to su prava dječja književnost i granične vrste. Pod pravom dječjom književnošću navode se slikovnica, dječja poezija, priča i dječji roman ili roman o djetinjstvu. Pravom dječjom književnošću nazivamo ih jer zadovoljavaju sva tri kriterija kojima se određuje dječja književnost, a to su: pisane su za djecu, junaci su djeca, životinje ili nešto njima blisko te su od nakladnika ili knjižara deklarirane kao dječje. U tom smislu među granične se vrste ubrajaju: basne, roman o životinjama, pustolovni roman, povijesni roman, znanstvena fantastika, putopisi i biografska djela (Crnković 1980).

Jedna od najznačajnijih vrsta dječje književnosti svakako je priča ili bajka. S bajkom se djeca susreću još u najranijoj dobi te ih ona prati prilično dugo i ostavlja najjače tragove. Gotovo svako dijete poznaje bajku kao čudesnu priču koju je slušalo ili pak čitalo. Jedan je od najstarijih oblika usmenog narodnog stvaralaštva te polazi od mitološkog poimanja svijeta. Riječ bajka dolazi od staroslavenskog glagola *bajati* što znači vraćati, čarati, a prema glagolu *gatati* postoji i stari naziv za bajke – *gatka*. Postoje različita određenja bajke kao književne vrste (Crnković 1980).

Za Crnkovića (1980) čudesnost je bitna odrednica bajke. Čudesno u bajci živi kao da je stvarno i daje joj osnovno obilježje. Crnković smatra da je priča nadređen pojam ostalim jednostavnim proznim oblicima: bajci, legendi, fantastičnoj priči, mitu. Zalar (1980) navodi da bajke, iako različite po tematici, motivima, tendenciji i osnovnom raspoloženju, imaju neke zajedničke crte. Uz zbiljske likove ljudi i životinja javljaju se često i natprirodna bića, dobra i zla: vile, vještice i zmajevi, vukodlaci, vampiri, divovi i patuljci. Susreću se i preobrazbe: zmije se pretvaraju u djevojke i obrnuto, žabe u kraljeviće, čarobnjaci u miševе i lavove, riječi u žabe ili dukate, itd. Nema dugih opisa ni oznaka mjesta i vremena te je stil pričanja jednostavan. Za Milivoja Solara, bajka je *osobita književna vrsta u kojoj se čudesno i nadnaravno isprepliću sa zbiljskim na takav način da između čudesnog i zbiljskog, prirodnog i natprirodnog, mogućeg i nemogućeg i nema pravih suprotnosti* (Solar 1983:169). Iz ovih navoda kojima se opisuje bajka, kao ključna riječ navodi se *čudesnost*.

Prema autorstvu bajke mogu biti usmene (narodne) i umjetničke (koje je napisao pojedinac). Dok narodna bajka preispituje odlike naroda, umjetnička bajka se okreće unutarnjem svijetu pojedinca (Crnković 1980).

Likovi su u bajci podijeljeni najčešće prema socijalnom stanju, na bogate (kraljevi i kraljice, kraljevine i kraljevići, bogati trgovci...) i siromašne (ribari, neki siromašni čovjek, siromašan trgovac, drvosječa, mlinar...). Često je dobrota iskazana i izgledom. Ako je djevojka dobra, onda je obično i lijepa. Zlom je liku također darovana ljepota, ali je on ne zna nositi. Ljepota u njemu izaziva pakost i taštinu (npr. u *Snjeguljici* maćeha je lijepa, ali je toliko zavidna na pastorkinu ljepotu, da će je zavist odvesti u smrt). Prema svijetu iz kojega dolaze, likovi su zbiljski, tj. stvarni i nadnaravni.

Nadnaravni likovi u bajkama najčešće su vile, vještice, patuljci i zmajevi. Vile su gospodarice magije. One mogu biti dobre i zle. Njihovo podrijetlo se ne zna, ali se pretpostavlja da su u početku bile božice zaštitnice polja. Pojavljuju se u skupinama po tri što ukazuje na trodijelni ritam života: rođenje, život i smrt. Pojavljuju se u planinama uz pećine ili brzace, na bezbrojnim vilinskim stolovima ili u dubinama šuma. Vrlo su uvredljive i osvetoljubive. Smišljaju podvale, čine pakosti, no može ih se nadmudriti i nadigrati.

Vještice predstavljaju nekoga tko djeluje pomoću prirodnih sila. Imaju nadnaravnu moć i mogu letjeti na metli, no nisu nepobjedive. Udruženi s čarobnim predmetima i nadnaravnim bićima, dobri je likovi mogu nadvladati.

Patuljci čovječuljci su duhovi zemlje i tla. Patuljci su vezani uz pećine, špilje nad padinama u kojima kriju svoje kovačke radionice. I patuljci i čovječuljci imaju čarobnu moć. U bajkama su patuljci uglavnom dobroćudni, vrijedni i sažaljivi, kao npr. u *Snjeguljici*.

Zmaj je simbol zla, čuvar skrivenog blaga, protivnik je kojega treba svladati da bi se došlo do blaga. To je blago u bajkama najčešće izraženo motivom lijepe djevojke. U bajkama vrijedi načelo da nagradu zaslužuju samo dobri likovi. Biti dobar u bajkama znači istodobno i biti skroman, pošten, čovjekoljubiv. Takve u bajkama čeka teška muka, ali na kraju i zaslužena nagrada.

Kompozicija je u bajci čvrsta te se temelji na ponavljanju. Bajke uvijek započinju sa sličnim jezičnim sintagmama te su neodređene. Primjerice „bilo jednom“

ili „nekoć davno“ itd. Ta prva rečenica (obično budu jedna do dvije rečenice) ujedno predstavlja i uvod same bajke, a u njoj se obično obavještava o mjestu, vremenu (koji su neodređeni) i likovima, a ponekad i o moralnim osobinama likova. Fabula je u bajkama ispričana jednostavnim rečenicama, nema opširnih opisa ili zaustavljanja radnje. U vrhuncu, onom najzanimljivijem djelu, dolazi do obračuna između dobra i zla tj. između dobrih i loših likova te dobri uvijek izlaze kao pobjednici. U zaključku se najčešće govori da su dobri nagrađeni, a zli kažnjeni.

Nadalje, ono što je karakteristično za bajku jesu brojevi. Oni izražavaju ideje i sile te se smatra da je moć brojeva velika. Često se pojavljuju brojevi tri, sedam, dvanaest, četrdeset i stotinu.

U bajkama također nalazimo i pretvaranja, npr. zli likovi pretvaraju kraljeviće i kraljevne u životinje i biljke i dr. Simbol kojemu se teži, ali i izvor zla u bajkama je blago. Tajne su također sastavni dio bajki te su one i pokretači radnje, a uz njih su vezane zabrane te čarobni predmeti i riječi. Čarobni predmeti su: čarobni štapić, svjetiljka, zvonce itd. Najpoznatije čarobne riječi su „Sezame otvori se!“. Čarobni predmeti i riječi pomažu dobrima i kažnjavaju zle. U Hrvatskoj su najpoznatije bajke Ivane Brlić-Mažuranić, a u svijetu bajke Hansa Christiana Andersena, Oscara Wildea i braće Grimm.

Treba istaknuti da su bajke izraz kulture u kojoj su nastale i u kojoj dugi niz stoljeća postoje. One prikazuju odnose među ljudima, između ljudi i prirode pa tako nose sustav vrijednosti na kojem je izgrađena ta kultura. No, bajke isto tako utječu i na promjene u kulturi, na sustav vrijednosti koji se uvijek nanovo propituje, na odnose među ljudima i na rješavanje sukoba što čini bitan dio odgoja mladih naraštaja (Bognar 2001).

2.1. Braća Grimm – Jacob i Wilhelm Grimm

Jacob Grimm rođen je 4. siječnja 1785. godine, a njegov mlađi brat, Wilhelm Grimm 24. veljače 1786. godine u gradu Hanau. Iako se u europskoj i svjetskoj povijesti pamte kao dvojac, ipak se, među braćom, više isticao brat Jacob. Studirao je od 1802. godine pravo u Marburgu, a potom bio činovnik i privatni knjižničar u Kasselu od 1806. godine. Zajedno je s bratom Wilhelmom boravio u Göttingenu (od

1829. do 1837. godine), gdje je na sveučilištu od 1829. godine držao predavanja iz njemačke pravne povijesti. Godine 1840. Jacob postaje članom Pruske akademije znanosti. Zajedno sa bratom Wilhelmom prikupljao je i proučavao stare germanske tekstove. Smatra se i jednim od utemeljitelja germanske filologije. Jacob je ustanovio i zakone o glasovnim promjenama te sa bratom radio na *Njemačkom rječniku* koji je dovršen tek nakon njihove smrti, 1961. godine. Doprinosila ga je skupina njemačkih filologa i leksikografa. Njegovo najvažnije lingvističko djelo je *Njemačka gramatika (Deutsche Grammatik, I-IV 1819. do 1837.)*, a ostala njegova poznata djela su i *Dječje i domaće bajke, Siroti Heinrich, Njemačke pravne starine, Reinhart Fuchs, Tacitova Njemačka te Njemačka mitologija* (Hrvatska enciklopedija 2016).

Braća su bila iznimno bliska pa su dio života živjeli u istoj kući jer su se i bavili istim stvarima (Grimm 2007) sve dok se Wilhelm godine 1825. nije oženio Dorotheom Wild, a Jacob se potom posvetio isključivo znanosti (Zlatar 2007). Godine 1859. umro je Wilhelm Grimm, a Jacob 1863. godine. Braća su pokopana na groblju St. Matthäus Kirchhof u Schönebergu, Berlin (Hrvatska enciklopedija 2016).

Braća Grimm bila su u svoje vrijeme poznata i na našim prostorima. Primjerice, Jacobovo poznanstvo sa Vukom Karadžićem dovelo je do tog da je njegovu gramatiku preveo i na njemački jezik. Nadalje, jedan od najutjecajnijih hrvatskih listova u drugoj polovici devetnaestoga stoljeća, *Pozor*, objavio je 1863. godine članak o smrti Jacoba Grimma, potpisan inicijalima F. R. Po svemu sudeći, članak je napisao Franjo Rački, gorljivi štovatelj i promicatelj Jacobova rada u hrvatskom kontekstu. Treba istaknuti da su braća Grimm za života održavala i izravne veze s hrvatskim intelektualnim krugovima, te su, primjerice, od samoga osnutka pratila i podupirala rad hrvatskoga Društva za jugoslavensku povjestnicu i starine (Hameršak 2012b).

2.1.1. Bajke braće Grimm

Hans-Jörg Uther (1993) navodi da su braća Grimm u knjizi *Deutsche Sagen* kao izvor najčešće citirali djelo *Curiositäten* Johanna Jacoba Bräunera, uz djela polihistora J. Praetoriusa. Iz tematski zadanih Bräunerovih okvira braća Grimm su preuzela 25 predaja, od kojih se za pet kao jedini izvor navodi samo spomenuta Bräunerova knjiga. Uther (1993) ističe da su često, ne navodeći izvore pojedine predaje "montirali" tekst, kontaminirali ga iz više izvora i pritom mijenjali. Jezična

prerada i obrada teksta bila je različita i ovisila je očito o prosudbi vjerodostojnosti pojedinoga teksta. Braća nisu željela da se u priči sačuva fikcionalnost već je tekst morao težiti stvarnosti i istinitosti. Te su želje odražavale i jezične promjene koje provode, pa tako najčešće mijenjaju konjunktiv u indikativ, strane riječi zamjenjuju njemačkima, mijenjaju početak i kraj teksta, odbacuju pripovjedačku distancu manje ili više prisutnu već i u Bräunera i Praetoriusa i u izvorima iz 17. stoljeća (Uther 1993).

Dakle, braća Grimm su u zbirci *Dječje i domaće bajke (Kinder- und Hausmärchen, 1812.-1815.)* i *Njemačke sage (Deutsche Sagen, 1816.)* sakupili i preradili preko dvjesto pučkih priča, pošalica i bajki. Završnu verziju, jezičnu i stilsku i pravi ton, dao je Wilhelm Grimm. Njihove su bajke poznate po tome što u njima nema puno grubosti. Pisali su također i poučne priče u kojima su glavni likovi, osim ljudi, životinje i biljke. U tim se pričama govori o ljudskim manama: oholosti, nadobudnosti, umišljenosti, samoljublju, hvalisavosti. Primjeri takvih priča su: *O mudrom krojačiču, Vuk i čovjek, Četiri brata od zanata* itd. Bajke braće Grimm su prerađene, ali kako oni tvrde, njihov sadržaj nije mijenjan, već su ih oni samo stilski dotjerali. U njihovim bajkama nema moraliziranja, junak iz naroda nije uvijek u prvom planu, nego se javlja šarolikost, kako u likovima, tako i motivima, obično su vedre i vesele, donekle su očišćene od pretjeranih grubosti (teške kazne ostaju, ali ih uvijek nesvjesno predodređuje sam krivac), pune su narodne mudrosti i poznavanja života. Često se javljaju dobri, duhoviti i muzikalni stihovi (Crnković 1980). Mnoge bajke braće Grimm su i ekranizirane.

Grimmove se priče mogu podijeliti u četiri grupe. U prvu grupu, pod nazivom priče u kojima prevladavaju fantastični elementi (bajke), ubrajaju se: najpoznatije dječje bajke u Grimmovoj verziji (*Vuk i sedam kozlića, Ivica i Marica, Pepeljuga, Crvenkapica, Trnoružica, Snjeguljica*), bajke s motivom pretvorbe čovjeka u životinju i obratno (*Snjeguljica i ružica, Čarobno zelje, Žablji kralj ili željezni Heinrich, Sedam gavrana, Bijela i crna zaručnica*), bajke o nagrađenoj vjernosti i ustrajnosti i o nagradi za dobra djela i za pomoć bližnjemu (*Vjerni Johann, Gospođa Hole, Jednooka, Dvooka i Trooka, Zvezdani taliri, Dvanaest lovaca, Dva putnika*), bajke o patuljcima i sličnim bićima (*Tri patuljka u šumi, Cvilidreta*), i ostale bajke (*Zlatna guska, Vrijeme života, Šest pomagača* itd). Druga grupa jesu priče u kojima prevladavaju realistički, često groteskni, a katkada i nonsensni elementi (*O mudrom krojaču, Tri lijenčine, Tri*

prelje, Djed i unuča, Tri brata, Lijeni Hinko, Ditmarske laži, Priča o zemlji lijenčina...), treća grupa su priče u kojima su glavni junaci životinje (*Lisica i mačka, Stari Sultan, Vuk i lisica* itd.) i četvrta grupa su priče s religioznim motivima (legende) (*Marijino dijete, Siromašni i bogati*) (Crnković 1980).

2.2. Recepcija bajki braće Grimm u hrvatskoj književnosti

Godine 1876. u dječjem časopisu *Smilje* objavljen je stilski slobodan prijevod Grimmove priče *Die Bremer Stadtmusikanten (Bremenski gradski svirači)*, prva priča braće Grimm u hrvatskoj književnosti. Godinu dana kasnije, 1877., u drugom svesku *Djetinjega vrtića* Ljudevita Tomića, ujedno i najstarije hrvatske knjige u koju su uvršteni i prijevodi, odnosno obrade iz zbirke braće Grimm objavljena je *Priča o kozličih*, adaptacija priče *Der Wolf und die sieben Geißlein (Vuk i sedam kozliča)*. U toj je knjizi objavljen i prijevod *Bremenskih gradskih svirača. Crvena kapica*, obrada znamenite priče *Rotkäppchen (Crvenkapica)*, objavljena je u *Smilju* 1878. godine. Te je godine također objavljen gotovo doslovan prijevod bajke *Schneeweißchen und Rosenrot (Snjeguljica i Ružica)*, pod nazivom *Bielka i Rumenka* (Hameršak 2012a). Tako su bajke braće Grimm sve do početka 20. stoljeća izlazile pojedinačno.

Početak 20. stoljeća pojavile su se *Odabrane priče*, odnosno *Grimmove priče za djecu* koje je Stjepan Širola priredio i objavio kod zagrebačkoga nakladnika Nakladne knjižare Mirka Breyera. Nažalost, njihovo prvo izdanje nije sačuvano. Drugo dopunjeno izdanje *Odabranih priča* sačuvano je te okvirno datira iz 1917. godine. Nakon *Odabranih priča*, poznati zagrebački nakladnik i knjižar Stjepan Kugli, 1922., objavio je dvosveščane *Izabrane Grimmove priče za mladež*, priređivača Zlatka Špoljara. Bile su podnaslovljene kao *najpotpunije i najljepše hrv. izd. sa 3 prekrasne sl. u bojama i 8 sl. u tekstu*. One su očito nastojale pridobiti dio potencijalnih i aktualnih čitatelja *Odabranih priča* (Hameršak 2012c). Međutim Crnković (1978) navodi da prerađena, prevedena i prepričana Grimma nalazimo u hrvatskoj književnosti i mnogo ranije.

Zaključno možemo reći da su Grimmove bajke ostavile traga i u hrvatskom nakladništvu u drugoj polovici 19. i početkom 20. stoljeća što znači da su one već više od stoljeća dio hrvatske dječje, omladinske, ali i odrasle čitalačke publike.

3. Film

Film možemo definirati kao umjetnost čije je temeljno izražajno sredstvo ozvučena ili neozvučena slika u pokretu. Mnogi film nazivaju i *sedmom umjetnosti*, a on je zapravo sinteza mnogih umjetnosti: likovne, fotografije, kazališta, književnosti, glazbe i drugih. Od svake umjetnosti uzima određene elemente i stvara jednu posebnu, jedinstvenu cjelinu pa tako čini veoma složeno područje. Raznovrstan je fenomen i to prema načinu doživljavanja i utjecaju na društvo, a povezan je s kulturom i gospodarstvom i, naravno, zabavom. Mikić ističe da je film *masovno-komunikacijski, masovno-društveni i politički fenomen, gospodarstvena grana, komunikacija i umjetnost* (Mikić 2001:18).

Razvoj filma seže u daleku 1521. godinu kada su Leonardo da Vinci i njegovi suradnici opisali i skicirali izgled *camere obscurae*¹ za što se smatra da je prethodnik fotografskog aparata. No, ozbiljniji razvoj filma započinje 1895. godine u Parizu kada su braća Louis i Auguste Lumière počela sa snimanjem prvih filmova. Naime, oni su izumili svoj *cinematographe*, koji je slike projicirao na ekran i po kojemu je kinematografija i dobila ime. Svoju prvu projekciju filma braća Lumière održali su 28. prosinca 1895. s filmom *Ulazak vlaka u stanicu* i tada prvi puta počeli sa naplaćivanjem ulaznica za gledanje filma. Prikazivanje tog filma ujedno se smatra i početkom kinematografije. Prva je publika bila oduševljena tim „pokretnim fotografijama“ jednostavnih svakodnevnih zbivanja koja su snimila braća Lumière, i tako je film nekoliko godina bio prije svega novotarija koja se prikazivala uglavnom na sajmovima. Negdje oko 1900. godine filmaši su počeli shvaćati da film ne mora služiti samo bilježenju događaja, nego da se može upotrijebiti i kreativno, za pričanje priča. Sa jednim takvim filmom, pod nazivom *Put na Mjesec*, 1902. godine Francuz Georges Méliès stekao je međunarodni uspjeh. On je otkrio i jedinstveni potencijal filmske kamere za stvaranje trikova i specijalnih efekata. Film *Velika pljačka vlaka* (1903.) Edwina S. Portera također je važna za razvijanje realistične priče. Porter se u njoj, da pojača uzbudljivost, poslužio paralelnom montažom, to jest naizmjeničnim prikazivanjem dvaju istodobnih zbivanja. Godine 1912. pojavili su se i prvi dugometražni filmovi te snimanje filmova počinje biti unosan posao. No, svim tim

¹ *camera obscura* - prijenosni sanduk koji je imao rupicu za prolaz svjetla tako da bi se na drugoj strani ocrtao oblik iz prirode koji se nalazio ispred "camere obscurae"

filmovima nedostajalo je zvuka, pa oni spadaju u tzv. razdoblje nijemog filma. U tom razdoblju još uvijek nije bio pronađen način povezivanja zvuka s govorom i zbivanjima na ekranu. Filmovi su tada imali samo nekoliko natpisa (titlova) koji objašnjavaju radnju, a u kinu bi prikazivanje obično pratio pijanist da svirkom pojača dramatičnost zbivanja. Međutim, nijemi su se filmovi ipak najviše oslanjali na teatralnu glumu svojih glumaca, kao i na sposobnost kamere da ispriča priču izborom slika. Pojavom američkog filma *Pjevač jazza* 1927. godine u kojem su po prvi puta sinkronizirani glazba i dijalog započinje razdoblje zvučnog filma, te nijemi film gotovo odmah iščezava i započinje nagli razvoj filma. Danas film možemo podijeliti na tri temeljna roda, a to su: dokumentarni film, igrani film i animirani film (Gilić 2007).

Dokumentarni film možemo definirati kao film koji bilježi stvaran život, stvarne ljude, zbivanja i krajolike koji zbog nečega zaokupljaju pozornost redatelja i gledatelja. Prvi filmovi bili su upravo dokumentarni. To su bile snimke ljudi, događaja, sportova, rata te svega što se odvijalo u svakodnevnicima i našlo se ispred objektivna kamere. John Grierson, engleski dokumentarista prvi put 1926. godine uvodi izraz dokumentarni film u osvrtu na film *Maona* te ga definira kao "kreativni tretman stvarnosti". Postoje također mnoge vrste dokumentarnog filma, a neke od njih su: činjenični, znanstveno-popularni, putopisni, antropološki, obrazovni, promidžbeni itd. (Gilić 2007).

Drugi temeljni rod filma je igrani film, a on pokazuje svjetove iz mašte: likove, događaje i ugođaje koji su rezultat kreativne mašte scenarista i redatelja filma. U njemu glumci glume izmišljene likove i događaje (iako ponekad temelj priči mogu biti i stvarni događaji i osobe). Dakle, igrani film karakterizira sveobuhvatna igra: igra scenaristove mašte - igra sadržajem, igra glumaca - mimikom, gestom, riječju, cjelokupnim djelovanjem, igra kamere - kretanjem, odnosom prema sadržaju, te igra režije - izborom, redanjem sadržaja, bojom, svjetlošću, zvukom... Kao i kod dokumentarnog filma, postoje mnoge vrste, tj. žanrovi igranog filma. Neki od njih su: znanstvenofantastični film, povijesni spektakl, vestern, pustolovni film, kriminalistički film, filmska komedija, ljubavni film, filmska drama, horor, dječji film, glazbeni film itd. (Gilić 2007).

Treći je temeljni rod animirani film, film u kojem su oživljeni neživi predmeti. Prikaz pokreta ostvaruje se animacijom tj. pojedinačnim snimanjem niza nacrtanih

likova i prizora, predmeta i likova od različitih materijala (papira, gline, plastelina, plastike) te lutaka.

3.1. Animirani film

Filmska animacija, zahvaljujući jednom od najvećih medija, televiziji, dostupna je i nameće se djetetu već od najranije dobi. Danas bi se čak moglo reći da animirani film preuzima ulogu bakine ili djedove priče jer djeca s radošću i vrlo brzo prihvate crtiće na televiziji, pa čak zamjenjuju i mamine uspavanke prije spavanja.

Animirani se film može smatrati prijelaznim ili graničnim područjem između slikarstva i filma s obzirom da je za njega potrebno umijeće crtanja i slikanja. Animirani film možemo podijeliti na crtani, za koji je karakteristično oživljavanje nacrtanih likova, lutkarski – napravljen animacijom pokreta lutaka te kolažni koji karakterizira pokretanje figurica napravljenih od komadića materijala. Autor prvog lutkarskog filma u povijesti bio je sovjetski majstor Aleksander Ptuško. Za njegovo djelo *Novi Gulliver* (1931) sa svojim suradnikom Jurijem Merkulovim kreirao je čak 30 000 raznih lutki. Prvi američki lutkarski film bio je *Alica u zemlji čudesas* (1948). Ta se vrsta animiranog filma može tumačiti kao granično područje između filma i lutkarskog kazališta.

Prvi europski cjelovečernji animirani film bio je *Avanture princa Ahmeda* koji je realizirala Lotte Reiniger, prva žena profesionalna animatorica u povijesti. Poseban je fenomen japanska animacija ili, kako je mnogi nazivaju, anime. Zahvaljujući Hayao Miyazakiu japanski su animirani filmovi postali hit u svijetu. Veliki broj država proizvodio je animirane filmove koji su bili izuzetno komercijalno značajni, a neke od njih su: Poljska (*Lolek i Bolek*), Belgija (*Asterix i Obelix, Štrumpfovi*), Francuska (*Oggy i žohari, Garfield show*), SAD (*Tom i Jerry, Obitelj Kremenko, Simpsoni, Spužva Bob Skockani*), Japan (*Pokemon*) i dr. Posebnost u industriji crtanog filma je poznati crtani film talijanske produkcije *La Linea* odnosno *Linija* (Tomasović 2015).

3.2. Crtani film

Od triju temeljnih vrsta animiranog filma, crtanog, kolažnog i lutkarskog, najpopularniji i najčešći film je crtani film. Crtani film spada u skupinu animiranih filmova. Među animirane filmove ubrajamo još i lutkarski, kolažni, filmovi s animiranim predmetima i sl. Tehnikom snimanja "sličica po sličica", odnosno uzastopnim snimanjem pojedinačnih sličica, nastaje animirani odnosno crtani film. Kasnije, tehnikom filmske projekcije, stvara se iluzija, a živo postaje neživo (Mikić 2001). Peterlić (1986) navodi da je crtani film najraširenija i najpopularnija vrsta kinematografske animacije. U klasičnom crtanom filmu susrećemo se sa prepoznatljivim odnosima predmetima i prizorima, tj. sa prizorima koje možemo raspoznati na temelju našeg izvanfilmskoga iskustva.

Crtani film najčešće se radi tako da animator na papiru napravi niz crteža olovkom. Ti se crteži zatim kopiraju na prozirne, celuloidne folije te se nakon toga boje. Svaka se od tih folija stavlja na pozadinu i tako se snima sličica po sličica. Te se sličice u pravilu izmjenjuju brzinom od 24 kadra u sekundi. Dok se sličice izmjenjuju, pozadina ostaje ista te se stvara iluzija kretanja nizanem sličica od kojih je svaka malo drugačija.

Prije Disneyjevog prvog dugometražnog crtanog filma *Snjeguljice*, postojalo je već njih desetak, ali nisu stekli toliku popularnost kao *Snjeguljica*. Danas se prvim dugometražnim animiranim filmom smatra crtana satira *El Apostol* koja je nastala u Argentini 1917. godine. Autori *El Apostola* bili su Don Federico Valle i Quirino Cristiani te im je za njega bilo potrebno 50 000 crteža. U Hrvatskoj je situacija s crtanim filmom ponešto drugačija. Treba istaknuti da je dosad najuspješniji hrvatski crtani film onaj D. Vukotića pod nazivom *Surogat*. Vukotićev *Surogat* 1961. osvojio je u SAD-u najprestižniju filmsku nagradu Oscar. Bio je to i prvi Oscar za crtani film dodijeljen autoru izvan Amerike (Ajanović Ajan 2010).

3.2.1. The Walt Disney Company – najveća svjetska medijska i produkcijska kuća zabavnog programa

Glavna zasluga za veliku popularnost crtanog filma pripada, kako ga mnogi nazivaju, čarobnjaku filmske animacije Waltu Disneyu. „*Ono što su bili Beethoven za Njemačku, a Voltaire za Francusku, to je Walt Disney za Ameriku.*“ (Ajanović Ajan 2010:8). Walter Elias, zvan Walt Disney, rođen je 5. prosinca 1901. godine u Chicagu. Neke Disneyeve kinematografske vizije i danas su ispred vremena. Već kao devetnaestogodišnjak osniva studio u očevoj garaži, gdje stvara prvi crtani film, a samo tri godine nakon toga, 1922. godine, realizira *Crvenkapicu* što mu donosi profesionalni ugovor s vodećim američkim distributerima. Uspijeva mu proizvoditi jedan kratki film mjesečno pa u svaki uvodi nešto novo. Razvija takozvane *song-o-reels* filmove, neku vrstu prehistorijskog glazbenog spota koji je pri projekciji pratilo izvođenje popularne pjesme uživo. Potom započinje svoju crtanu seriju, *Alice u zemlji crtanog filma* (*Alice in Cartoonland*) u kojoj je ujedno lansiran i prvi Disneyjev veliki tehnički pronalazak, takozvani *travelling-mate*². U ljeto 1923. godine seli se u Hollywood koji postaje središte svjetske filmske industrije. Tamo s bratom otvara svoj studio, Disney Brothers Cartoon Studio (kasnije se naziv mijenjao), gdje nastaju nove serije: *Oswald*, *sretni zec*, *Mickey Mouse*, *Luckaste simfonije*, dugometražni animirani film *Snjeguljica i sedam patuljak* itd. Disney je prvi otkrio kako treba sinkronizirati sliku i zvuk te je počeo, umjesto dotadašnjih 18 sličica, snimati 24 filmske sličice u jednoj sekundi. 18. studenog 1928. godine premijerno prikazuje kratki zvučni film *Parobrod Willie*, s crtanom zvijezdom *Mickeyjem Mouseom* te time postaje svjetski poznat. S filmom *Cvijeće i drveće*, u kojem je animaciji pridružen i film u boji, 1935. godine osvaja prvog Oscara. Kasnije ih je osvojio čak trideset. The Walt Disney Company danas se sastoji od filmskih i glazbenih studija, distribucijskih i televizijskih kuća, parkova i odmarališta diljem svijeta. Danas, ne postoji niti jedan studio za animirani film u svijetu koji nije, na bilo koji način, pod utjecajem Disneyja (Ajanović Ajan 2010).

Realistična animacija ili animacija sa svojstvom života glavno je i najvažnije obilježje Disneyeve filmske animacije. Shvatio je da veliki broj naših doživljaja svijeta, znanja i uvjerenja temeljenih na tim doživljajima dolazi putem medija. Disney i

² travelling-mate – postupak koji omogućuje da se snimljeni glumac nađe u crtanom svijetu

njegovi sljedbenici napravili su veliki revolucionarni korak čija je bit upravo u razumijevanju te činjenice da realizam, u ovom slučaju Disneyjev realizam, nije kopija svijeta, nego nešto u čemu mi svijet prepoznajemo. Primjerice, iako nitko od nas nije niti vidio, a kamoli osjetio da se zemlja okreće oko Sunca, mali je broj onih koji u to ne vjeruju (Ajanović Ajan 2010).

Kako su se u proteklih dvjesto godina Grimmove priče proširile svijetom u bezbroj izdanja, verzija i oblika: od raskošno ilustriranih zbirki za djecu i odrasle do najjednostavnijih slikovnica s tvrdim listovima i minimumom teksta za najmlađe i u svijetu kazališta, filma i multimedija Grimmove bajke i priče dobile su novo, zavodljivo ruho (Javor 2012) pa je i sam Walt Disney vrlo rano prepoznao mogućnosti koje Grimmove bajke imaju u crtanom svijetu. Tako su u Disneyevu aranžmanu objavljene sljedeće Grimmove bajke: *Crvenkapica*, *Bremenski svirači*, *Pepeljuga*, *Ivica i Marica (Djeca u šumi)*, *Tri prašćića (Veliki zločesti vuk)*, *Hrabri mali krojač*, *Snjeguljica*, *Uspavana ljepotica*, *Princeza i žaba* i *Matovilka*.

3.2.2. Disney u Hrvatskoj

Gotovo svi dugometražni animirani filmovi koji u Hrvatsku dolaze iz svjetskih animacijskih studija dolaze u lokaliziranom obliku, na izvornom jeziku zemlje iz koje dolaze. Stoga je potrebno napraviti sinkronizaciju na hrvatski jezik koju rade profesionalni glumci i redatelji. *Kralj lavova* bio je prvi Disneyjev film koji je sinkroniziran na hrvatski jezik. Godine 2009. na hrvatski jezik sinkroniziran je i najstariji Disneyjev klasik – *Snjeguljica i sedam patuljaka* koji ću analizirati u ovome završnome radu.

ATER Studio bio je prvi koji je radio hrvatsku sinkronizaciju, a trenutno je taj posao preuzela Livada produkcija, produkcijska kuća Continental filma - glavnog distributera Disneyjevih filmova u Hrvatskoj i Sloveniji. Najnoviji Disneyjevi animirani filmovi uglavnom svoju distribuciju počinju u kinima. Sinkronizirani Disneyjevi najstariji klasici izdaju se i u platinastim i dijamantnim DVD i Blu-ray izdanjima (*Disney Platinum Editions* i *Disney Diamond Editions*) ili dvostrukim DVD posebnim izdanjima. Također, hrvatski jezik je službeni jezik Disney Character Voices International Inc. (Sensagent dictionary 2012).

4. Usporedba pisanog teksta bajki braće Grimm i ekraniziranog sadržaja

Da bi se uočile razlike u sadržaju između pisanog teksta braće Grimm i Disneyjevih crtanih filmova, u ovom poglavlju usporedit će se dvije bajke, Snjeguljica i Pepeljuga. Ekranizirani sadržaj uglavnom prati slijed događaja Grimmovih verzija, ali ima i sadržaja koji su izostavljeni ili promijenjeni. U ekraniziranoj verziji ima manje grubosti, upotpunjena je pjesmama te je napravljena vrlo privlačno dječjoj publici.

4.1. Snjeguljica

Snjeguljica je prvi dugometražni animirani film Walta Disneya iz 1937. godine redatelja Davida Dodda Handa. Biserka Vučković režirala je hrvatsku verziju *Snjeguljice* koja je objavljena u ediciji Disneyevih klasika. Glasove su posudili Hana Hegedušić, Mirela Brekalo, Pero Kvirgić, Žarko Potočnjak, Dušan Gojić, Zorko Rajčić, Željko Mavrović. Glazbene dionice otpjevali su Đani Stipaničev i Hana Hegedušić, uz pomoć Zbora patuljaka, Peru Kvirgića, Vanju Dracha i Franju Jurčeca. Glazbeni redatelj bio je Nikša Bratoš, a za prijevod i prepjev bila je zadužena Korana Meštrović. Sinkronizacija i tonska obrada pjesama povjereni su Livada produkciji uz kreativnu supervizoricu Magdalenu Dziemidowicz i proizvodnju Disney Character Voices International, Inc. (*Snjeguljica i sedam patuljaka* 2014).

4.1.1. Sadržaj

Čitajući i gledajući *Snjeguljicu*, možemo izdvojiti nekoliko osnovnih koraka u razradi sadržaja koji su zajednički i za pisani tekst i za ekranizaciju:

1. Snjeguljica u roditeljskom dvorcu
2. Dolazak maćehe
3. Maćehino ogledalo i zavist
4. Lovac i maćeha
5. Snjeguljica i lovac u šumi
6. Snjeguljica kod patuljaka
7. Maćehin okrutni plan
8. Snjeguljičin smrtni san

9. Princ i Snjeguljica.

Međutim, ukoliko se bavimo detaljnijom razradom, nailazimo na značajne sadržajne razlike. U tom smislu radnju ćemo ove bajke podijeliti na ključne dijelove: uvod, zaplet, vrhunac, rasplet i završetak te usporednom tablicom prikazati glavne razlike koje ćemo u nastavku obrazložiti.

	BAJKA BRAĆE GRIMM	PRODUKCIJA WALTA DISNEYA
UVOD	Snjeguljičina majka sjedi kraj prozora i šije. Detalji priče uvjetovali su majčinu želju za djetetom: da bude bijela kao snijeg koji je tada padao, rumena kao krv koju je prolila kada se ubola u prst i crne kose kao okvir prozora od ebanovine kraj kojega je sjedila. Majka umire, a otac dovodi zlu maćehu koja razgovara sa svojim zrcalom.	Bajka preskače dio o majci i već na samom početku daje priču o zloj kraljici, Snjeguljičinoj maćehi, koja je Snjeguljicu stavila da radi u kuhinju i svaki se dan konzultirala sa svojim ogledalom tko je najljepši na svijetu.
ZAPLET	Zrcalo odgovara da je Snjeguljica najljepša. Maćeha zove lovca, traži od njega da odvede dijete u šumu i kao dokaz da joj donese njenu jetru i pluća. Lovac odlazi sa Snjeguljicom, ali ju ne ubija jer ga ona moli da ju pusti. Ostavlja ju divljim zvijerima. Ubija divlju	Zrcalo odgovara da je Snjeguljica najljepša. Prikazuje se Snjeguljica, njen odnos prema prirodi i životinjama, ali i princ koji ju opsjeda. Maćeha poziva lovca i šalje ga da ubije Snjeguljicu u šumi i da joj kao dokaz donese njeno srce. Lovac nije mogao ubiti Snjeguljicu nego traži

	<p>svinju i donosi jetru i pluća koja zla maćeha pojede. Snjeguljica uplašena šumom i divljim zvijerima slučajno nailazi na kuću patuljaka i s njima se sprijateljuje.</p>	<p>njen oprost i moli ju da bježi. Isprva uplašena šumskim sablastima, uz pomoć životinja Snjeguljica nalazi kuću patuljaka.</p>
VRHUNAC	<p>Patuljci odlaze na posao u rudnik, a zla maćeha, prerušena u dolazi tri dana za redom i pokušava uništiti Snjeguljicu: prvi dan donosi pojas, drugi dan otrovan češalj, a tek treći jabuku od kojega ona pada u smrtni san. Patuljci ju stave u stakleni lijes.</p>	<p>Patuljci odlaze na posao u rudnik, a zla maćeha, prerušena u prosjakinju, daje Snjeguljici otrovnu jabuku od koje ona pada u smrtni san. U bijegu od patuljaka zla maćeha umre u padu u ponor. Patuljci Snjeguljicu stave u stakleni lijes.</p>
RASPLET	<p>Dolazi kraljević koji prvi put vidi Snjeguljicu. Njeni ju sluge nose i njoj ispadne otrovani komad jabuke pa se probudi.</p>	<p>Princ, koji je dugo tražio Snjeguljicu, napokon ju nađe i poljupcem prave ljubavi razbi čaroliju koju je vještica začarala.</p>
ZAVRŠETAK	<p>Snjeguljica se uda za kraljevića, a zla je maćeha, na njihovom vjenčanju, morala plesati u usijanim željeznim papučama sve dok nije umrla.</p>	<p>Snjeguljica se uda za princa i živi s njim sretno do kraja života.</p>

Usporednim prikazom jasno je kako se ove dvije fabule uvelike razlikuju u mnoštvu pojedinosti. Naoko se čini kako je Disneyeva verzija ponešto jednostavnija, manje okrutna i u svakom slučaju bajkovitija nego ona braće Grimm. Ove ćemo navode potkrijepiti daljnjom, detaljnijom razradom likova i događaja.

4.1.2. Likovi

U svakoj su bajci likovi podijeljeni na dobre i loše. Takva je situacija i u *Snjeguljici*, iako postoji ponešto razlika.

Vanjski opis likova

Opis Snjeguljice u pisanoj verziji odgovara onoj ekraniziranoj Walta Disneya. Snjeguljica je bijela kao snijeg, rumena kao krv i crne kose kao ebanovina iako se u sinkroniziranoj verziji te usporedbe ne naglašavaju. Nadalje, i opis zle maćehe odgovara onomu iz pisane verzije – ona je lijepa, a u prerušavanju ružna i neugledna. No, kako se u pisanoj verziji maćeha tri puta prerušava, a u ekraniziranoj samo jednom, postoje važne razlike. Maćeha se, naime prerušavala u staru torbarku, staru ženu i, na koncu, seljanku, dok se u ekraniziranoj verziji samo jednom prerušava – u staricu koja zbog svoje crne odore s plaštem, kljukastog velikog nosa s bradavicom i hrapavog glasa podsjeća na vješticu. Patuljci i lovac nisu u pisanoj verziji posebno opisani nego su njihovi vanjski opisi uvjetovani samim time što jesu i kakvi u stvarnosti trebaju biti. S obzirom na ime, u Disneyevoj verziji svaki od patuljaka ima neko posebno vanjsko obilježje: Kihavko veliki crveni nos, Učo naočale, Tupavko velike klempave uši i sl.

Karakterizacija likova

Snjeguljica je u pisanoj verziji opisana kao naivna i uplašena djevojčica koja se teško nosi s okolnostima u kojima se našla (*Jadno dijete bijaše samo u velikoj šumi potpuno samo i bojaše se tako, da sve lišće na drveću pogledavaše ne znajući, kako da se snađe.*) (Grimm 1958:74). S druge strane, u verziji Walta Disneya, ona je djelomično uplašena i naivna samo u odnosu s maćehom dok je u odnosu s patuljcima snažna, ustrajna i pomalo majčinski nastrojena. U kući patuljaka ona je spretna, snalažljiva i marljiva i zapravo sretna zbog situacije u kojoj se našla. Maćeha je, pak, u obje verzije podjednako okarakterizirana: ona je podla, zavidna, zla i ohola i učinit će sve kako bi postigla zacrtani cilj. Princ, ili kraljević, u pisanoj verziji nema detaljnijeg opisa, u animiranoj je zaljubljen, zabrinut i požrtvovan. Lovac dijeli neke karakteristike, ali je u pisanoj verziji ponešto okrutniji. Naime, dok se u animiranoj verziji prikazuje kao slab i privržen Snjeguljici, u pisanoj pokazuje olakšanje tek kada

ona uspije izmoliti da ju ne ubije (*Kao da mu se svalio kamen sa srca, što nije trebalo da je ubije.*) (Grimm 1958:74). Lovac kao lovac, prikazan je stereotipno kao netko tko ne mari što je lovina.

Posljednji, i najvažniji, su patuljci. Njihovi su opisi gotovo potpuno suprotni u pisanoj verziji i ekranizaciji. Oni su u Grimmovu peru marljivi i uredni, a Snjeguljici pomažu samo zato što imaju obostranu korist – ona će im biti domaćica, a oni će njoj pružiti sklonište (*Bi li htjela biti naša domaćica, da nam kuhaš, postelje rediš, pereš, šiješ, pleteš i da u svemu držiš red i čistoću, pa možeš ostati kod nas, i ništa ti neće manjkati? - navale da je pitaju patuljci.*) (Grimm 1958:75). Tužni su kada vještica prevari Snjeguljicu pa su ju oplakivali, ali su i nastavili sa svojim životom nakon što su ju položili u stakleni lijes. Treba istaknuti da su opisani kao grupa, a ne kao pojedinci. S druge strane, u Disneyevoj verziji, patuljci su opisani pojedinačno, u tolikoj mjeri da je svaki od njih, ovisno o karakteru, dobio ime. Tako su patuljci: Učo, Stidljivko, Pospanko, Kihavko, Srećko, Tupko i Ljutko.

4.1.3. Stereotipi

U obje su verzije prisutni klasični rodni stereotipi. Tako, primjerice, u Disneyevoj Snjeguljica na bunaru pjeva *Ja želim da me pronađe moj dragi baš sad*, kasnije se ponaša prema patuljcima kao majka i ima stereotipne majčinske upute (operi ruke, operi se), ali i stereotipnu žensku ulogu domaćice i kućne čistačice. O tomu svjedoči i njeno primjećivanje prljavštine u kućici i rečenica koja glasi: *Možda nemaju majku – siročići – baš tužno jer je upravo majčina uloga da čisti za svojom djecom.* Žena ima i drugačije stereotipno prikazanje kroz lik Ljutka. Dok se svi dive Snjeguljičinoj ljepoti: *Cura. Slatka je ko med. Ma prelijepa je, baš kak anđelek...* Ljutko ima drugačiju viziju žene: *Anđeo – to je žensko, a ženske su zlo, one poznaju zle čini. A što su to zle čini – nemam pojma, ali je zlo...* Tako se kasnije te ženske stereotipne čini obiju samom Ljutku o glavu jer kad Snjeguljica poljubi Ljutka on se raznježi i postane nemaran (žena će te doći glave). U istoj su verziji i šumske životinje prikazane kao divne, krasne male životinje, nema zvijeri. Osim stabala koja u mraku znaju biti sablasna, šuma je prikazana kao oaza mira. S druge je strane zla maćeha prikazana u svom zlom izdanju kao vještica potpuno stereotipno: ima veliki nos i bradavicu na nosu,

crni dugački plašt. U njenom su okruženju stereotipno zle ptice: gavran i orao.

Princ je oličenje savršenstva, klasičan junak *jak i pametan, veliki i visok*. Snjeguljica želi da princ dođe po nju i odvede ju u svoj divni dvorac gdje će zauvijek živjeti sretno. Patuljci su pak marljivi i mali ljudi pa se nije Snjeguljica preplašila njih, nego oni nje, upravo zbog njene veličine (mali se boje velikih). Treba naglasiti da je u pisanoj verziji puno manje stereotipa. Treba istaknuti da se spominje da će princ odvesti Snjeguljicu u dvorac svoga oca, što govori o stereotipnoj liniji nasljeđivanja koja je česta u bajkama. Nadalje, s obzirom na zlo kojim se služi, maćeha je izrijeком *bezbožna*, a samim time i u svojoj zloći ružna. Šuma je pak prikazana kao divlja, sablasna, puna divljih životinja, ali su, na kraju, i životinje prikazane kao dobre.

4.1.4. Jezik

U pisanoj verziji hrvatskoga prijevoda ove bajke obiluje mnogo nesvakidašnjih glagolskih oblika zapravo tipičnih za bajke (*Zatim se preobuče te se činjaše da je neka stara žena*) (Grimm 1958:75). Česti su i arhaični izrazi koji doprinose općem dojmu bajke (naskora, kadli, čestita, pole...), ali i inverzije (*Preobučena tako pođe preko sedam brežuljaka do sedam patuljaka, pokuca na vrata i vikne*) (Grimm 1958:75). Rimovanje se događa samo kada zla maćeha razgovara s ogledalom: *Zrcalo, zrcalo, prijatelju moj, Tko je najljepši u zemlji svoj?; Ovdje ste, kraljice, ljepši od svih, Ali Snjeguljica iza brežuljaka Kod sedam patuljaka Tisuću je puta ljepša nego vi* (Grimm 1958:75). Tekst je kratak i jasan i ne obiluje pretjeranim opisima nego se naglasak stavlja na događaje. Prevoditelji su izvrsno dočarali originalan ton koji krasi svaki pojedini lik: uz pomoć krućih glagola, pridjeva i imenica dočarali su zlo (*Kraljica je pogleda strahovitim pogledom i napokon progovori đavolski se cerekajući*), ali i dobro (*Češalj se svidje djevojčici, te, luda, otvori vrata*).

Ekranizirana je verzija ponešto bogatija suvremenijim leksikom, ponajviše zbog toga što obiluje pijevnim i lako pamtljivim pjesmama prepunima rime. Rima se ističe i u slobodnom govoru u kojemu se ne ističu zastarjeli glagolski oblici, ali do izražaja, kao i u pisanom, svakako dolazi inverzija. Ono što u pisanoj verziji nedostaje, a u ekraniziranoj postoji svakako su tipične sintagme za bajke. Naime, Disneyeva *Snjeguljica* započinje riječima *Jednom davno...*, a završava *I živjeli su sretno do kraja*

života..., sintagme po kojima često razlikujemo bajku od pripovijesti. Zanimljivo je primijetiti da se i u pisanom i u ekraniziranom obliku pojavljuju nestandardne riječi, i to riječi iz kajkavskoga narječja. Tako se u pisanoj verziji umjesto glagola *izbosti-izbode* navodi *zbode*, a u ekraniziranoj da je lijepa *kak anđelek* gdje su riječi iz kajkavskog narječja upotrijebljene kako bi se ostavio dojam razgovornog jezika, čime se pokušalo približiti mladoj publici. Tu su i frazemi: *Maca popapala jezik, Date im prst, a uzmu cijelu ruku*.

4.1.5. Simbolika brojeva

Već smo naveli kako brojevi imaju posebno mjesto u bajkama. Tako se i u ovoj bajci, u pisanoj verziji, ističe simbolika brojeva tri i sedam. Naime, sedam je patuljaka, sedam brežuljaka, sedam od svake stvari koju posjeduju, a i Snjeguljica je u sedmoj godini postala ljepša od kraljice. S druge strane, broj tri - trodijelni ritam života: rođenje, život i smrt nalazimo kada se kraljica ubola pa su joj tri kapi krvi pale na snijeg, a vještica je tri puta pokušavala nauditi Snjeguljici. U nekim se istraživanjima broj tri navodi i kao simbol kršćanstva – kao svete tri osobe što ne bismo mogli isključiti i u pisanoj verziji jer se Božje ime izrijekom navodi (kada se Snjeguljica moli prije spavanja). U ekraniziranoj se verziji stavlja naglasak samo na broj sedam (sedam patuljaka, sedam gora, sedam mora). Ipak, ne možemo sa sigurnošću tvrditi da su ti brojevi korišteni simbolički.

4.1.6. Prenošnje vrijednosti

Sve bajke imaju za cilj prenošenje određenih vrijednosti. Ona osnovna vrijednost koju sve bajke prenose jest da dobro uvijek pobjeđuje zlo i da je dobro nagrađeno, a zlo kažnjeno.

U pisanoj verziji ove Grimmove bajke ističe se nekoliko vrijednosti. Jedna od njih je da je ljepota važna, to vidimo npr. u tome kako je Snjeguljica bila lijepa, lovac joj se smilovao. Drugu vrijednost možemo izvući iz događaja kada Snjeguljica pušta torbarku u kuću, a to je da se strance ne pušta u kuću te da se ne vjeruje strancima. Vrijednost dobro se dobrim vraća vidljiva je kroz sam lik Snjeguljice. Kako je Snjeguljica bila dobra, vratilo joj se dobrim tako da se udala za princa, imala raskošnu svadbu te nastavila život u dvorcu. Nadalje, da se zlo kažnjava možemo vidjeti kroz lik maćehe. Kako je maćeha bila zla, umrla je plešući u usijanim željeznim

papučama.

Disneyjeva verzija nosi puno više vrijednosti koje ćemo najlakše prikazati kroz frazeme ili poslovice. *Lijepa riječ željezna vrata otvara* frazem je koji možemo vidjeti kroz odnos Snjeguljice i patuljaka. *Što se mora nije teško* (marljivost patuljaka i njihovo čišćenje). *Peri ruke prije jela* (patuljci). Da *ljubav sve pobjeđuje* možemo zaključiti kroz poljubac prave ljubavi koji probudi Snjeguljicu, tj kada princ poljubi Snjeguljicu. Da se *neposluh kažnjava* vidimo kada je maćeha kaznila lovca, odnosno kada patuljci ne dobe večeru ako se ne operu. Kako i u pisanoj verziji tako i u ekraniziranoj verziji, vrijednost, *dobro se dobrim vraća*, možemo vidjeti kroz nekoliko prizora. U ekraniziranoj verziji to najlakše zaključujemo kroz odnos Snjeguljice prema životinjama. Kako je ona bila dobra prema životinjama, one joj kasnije pomažu u mnogočemu. Rečenicom iz crtanog filma, *Vi ne znate što sam proživjela samo zato što sam se bojala – tako se sramim svojega ponašanja.*, zaključujemo da se *ne treba bojati*. Da su *životinje ljudski prijatelji* te da je *ljubav prema životinjama* važna možemo vidjeti kroz odnos gotovo svih likova sa životinjama. *U laži su kratke noge* - nakon što patuljci lažu da su se nedavno kupali, Snjeguljica im pregledava ruke i otkriva nečistoću. *Čistoća je pola zdravlja* te *da treba biti uredan* vidljivo je kroz prizor kada Snjeguljica čisti kuću od patuljaka, te kada ih ona tjera da se peru.

4.2. Pepeljuga

Izvorno objavljena 1950. godine, hrvatska je sinkronizirana verzija *Pepeljuge* objavljena tek krajem 20. stoljeća u Disneyevim klasicima. Redateljica hrvatske verzije je Dora Ruždjak Podolski, glazbeni redatelji Iva Niković i Hrvoje Niković, za prijevod je bila zadužena Lara Höbling Matković, a prepjev Srđan Gulić. Sinkronizacija i tonska obrada pjesama povjerena je Ater Studiju uz kreativne supervizore Maciek Eyman i Magdalenu Snopek i proizvodnju Disney Character Voices International, Inc. Glasove su dali Jasna Palić-Picukarić, Mima Čulina, Đani Stipaničev, Asja Jovanović, Željko Mavrović, Drago Meštrović, Maja Petrin, Marina Poklepović, Lena Politeo, Krešimir Mikić i Dražen Bratulić (Pepeljuga 2014).

4.2.1. Sadržaj

Kao i kod *Snjeguljice*, i ovdje ćemo prvo radnju podijeliti na najvažnije sastavnice koje su zajedničke i pisanoj verziji braće Grimm i Disneyevoj ekraniziranoj verziji. To su:

1. Pepeljuga kao čistačica
2. Maćeha i njene kćeri
3. Kralj priređuje bal za princa
4. Pepeljuga na balu
5. Gubitak cipelice
6. Pronalazak Pepeljuge
7. Vjenčanje.

Međutim, kao i u *Snjeguljici*, u detaljnijoj razradi nailazimo na značajne razlike:

	BRAĆA GRIMM	DISNEY
UVOD	Majka umire i daje savjet kćeri na samrtnoj postelji. Otac se sljedeće proljeće ponovno ženi i dovodi ženu s dvije kćeri. Djevojčica postaje Pepeljuga i kućna pomoćnica. Pomaže joj ptica na majčinu grobu.	Otac je već udovac. Ženi se kako bi Pepeljuga imala majčinsku figuru u životu. Otac umire. Zla maćeha sa svoje dvije kćeri zlostavlja Pepeljugu i ponaša se prema njoj kao prema poslugu. Pomažu joj razne ptičice, pas, konj i miševi.
ZAPLET	Kralj priređuje bal kako bi pronašao ženu svome sinu. Pepeljuga želi ići, ali joj maćeha daje tri zadatka. Ptica daje Pepeljugi odjeću sve tri večeri.	Kralj priređuje bal kako bi pronašao ženu svome sinu. Bal se događa isti dan. Maćehine kćeri unište Pepeljugi haljinu koju su joj životinje sašile. Dobra vila daje Pepeljugi odjeću,

		obuću i kočiju.
VRHUNAC	Nakon plesa s princem treću noć, Pepeljugi lijeva zlatna cipelica ostaje u smoli koju je princ naredio da se stavi kako Pepeljuga ne bi pobjegla. Princ kreće u potragu za djevojkom.	Istu večer, u ponoć, Pepeljuga bježi s bala i slučajno joj ispadne staklena cipelica koju joj je dobra vila dala. Nadvojvoda kreće u potragu za djevojkom.
RASPLET	Princ pronalazi Pepeljugu nakon što su njene polusestre odrezale dio palca i dio pete kako bi stale u cipelu.	Nakon što polusestre nisu mogle stati u cipelu, nadvojvodi se slučajno razbije staklena cipelica. Međutim, Pepeljuga vadi drugu staklenu cipelicu koja joj savršeno pristaje.
ZAVRŠETAK	Pepeljuga i princ se vjenčaju, a zlim polusestrama ptice isključuju oči i oslijepe.	Pepeljuga i princ se vjenčaju i žive sretno do kraja života.

Disneyeva je verzija svakako manje okrutna i više romantizirana. Veliki se naglasak stavlja na odnos sa životinjama, a radnja se zapravo temelji na Pepeljuginom snu da će se jednoga dana udati za princa. Izostaje dio u kojemu su zli likovi kažnjeni za zlo, iako je Pepeljuginu dobrotu nagrađena njenom udajom za princa. U toj verziji Pepeljuginu ime ostaje nerazjašnjeno, a mnoštvo je važnih detalja izostavljeno ili preobličeno. Tako, primjerice, Pepeljuga plače pod tužnom vrbom, a ne na majčinu grobu, cipelica je staklena, a ne zlatna, Pepeljuga nije prljava od pepela i slično. Ipak, u suštini, priče se u onim osnovnim navedenim koracima podudaraju.

4.2.2. Likovi

Vanjski opis likova u ove se dvije verzije potpuno razlikuje. Jedini likovi koji donekle naliče u obje verzije jesu maćeha i princ. Dok je Pepeljuga u Grimmovoj verziji prljava i nosi staru, trošnu odjeću i drvene cipelice, u Disneyevoj verziji je uredna, nosi crne cipelice i zapravo stereotipno naliči na kućnu pomoćnicu. Sestre su u pisanoj verziji *naoko lijepe i bijele, ali ružne i crne u srcu*, dok su u Disneyevoj verziji i naoko i u srcu ružne. Nadalje, Pepeljugi su u pisanoj verziji pomoćnice samo ptice, i one koje joj pomažu plijeviti, a i ona koja boravi na stablu lijeske, dok se u ekraniziranoj verziji pojavljuju miševi, ptice, pas, konj i dobra vila zaštitnica.

Karakterne su osobine likova jednake u obje verzije pa je tako Pepeljuga dobra i čedna, a maćeha i njene kćeri zle i okrutne. Ipak, mora se naglasiti da je lik oca u ekraniziranoj verziji izostavljen, a da u pisanoj verziji ima vrlo važnu ulogu. Naime, u pisanoj je verziji otac predstavljen kao slab, podložan, ali i dobroćudan jer želi Pepeljugi sve najbolje (Jednoga se dana otac spremaše na sajam; zapita obje pastorka, šta da im donese. ...On otkine grančicu i ponese je sa sobom. Kad je stigao kući, dade pastorkama, što su zaželjele, a Pepeljugi ljeskovu grančicu.) (Grimm :44). U ekraniziranoj se verziji spominje samo da se oženio jer je htio Pepeljugi sve najbolje, iako se to u pisanoj verziji ne može iščitati.

4.2.3. Stereotipi

S obzirom da je Disneyeva *Pepeljuga* izvorno objavljena 1950. godine, ni ne čudi činjenica da obiluje rodnim stereotipima. Naime, kao i u *Snjeguljici*, i ovdje su ženskim likovima dodijeljene tradicionalne ženske uloge – one koja čisti i kuha, ali i *majke, dobre žene* kako kralj naziva potencijalnu buduću suprugu svojega sina. Nadalje, u životinjskom svijetu, miševi se boje mačaka i stalno su s njima u sukobu. Mačke su, pak, prepredene i sve će učiniti za hranu. Pomajka je zla jer se ta uloga stereotipno dodjeljuje maćehama (kao i u *Snjeguljici*). Dobra vila je dražesna sijeda starica koja želi pomoći (stereotipno postoje dvije verzije vile – starice i mlade djevojke, i jedne i druge dražesne i lijepe). Glavna ideja koja se provlači također je stereotipna: djevojke sanjaju o tome da se jednoga dana udaju za princa na bijelome konju, a i konj je stereotipno bijel.

4.2.4. Jezik

Kao i u *Snjeguljici*, jezik je prepun arhaizama i nesvakidašnjih glagolskih oblika. U pisanoj verziji rima postoji samo u ključnim dijelovima: - *Gukni, gukni, o golube, Krv ne curi iz cipele: Cipele joj lijepo stoje, Zaručnica prava to je*, dok se u ekraniziranoj verziji pojavljuju prije ili nakon pjevanih dijelova (*jadna Pepeljuga, nikad nema mira, uvijek netko dirigira*). Treba naglasiti da se u sinkroniziranoj verziji ne pojavljuju frazemi kao u *Snjeguljici*, ali je, kao i u njoj, veliki naglasak stavljen na pjesme. Tipično, Disneyeva verzija započinje riječima *Bilo jednom...*, a završava *...I živjeli su sretno do kraja života*.

4.2.5. Simbolika brojeva

I u ovoj se bajci braće Grimm pojavljuje simbolika brojeva, i to broja tri, što u ekraniziranoj verziji ne nalazimo. U pisanoj verziji Pepeljuga svaki dan triput ide majci na grob, u kuću joj se doseljavaju tri ženske osobe, maćeha joj daje tri zadatka, bal traje tri dana, a Pepeljuga tek iz trećega puta obuva cipelicu. Kao i kod *Snjeguljice*, i ovdje se može raditi o vjerskome – tri božanske osobe, ili pak o tri ciklusa života.

4.2.6. Prenošenje vrijednosti

U *Pepeljuzi* se u odnosu na *Snjeguljicu* nešto manje ističu poruke i vrijednosti koje treba prenijeti djeci.

U Grimmovoj verziji vrijednosti koje se ističu su: poštuj roditelje, dobro se dobrim vraća, zlo se kažnjava i skromnost je vrlina. Lik Pepeljuge je primjer da roditelje treba poštivati. Kako joj je majka rekla da bude čedna i dobra, takva je i bila. Slušala je čak i zlu maćehu. Za svu njezinu dobrotu, na kraju joj se vratilo dobrim tako što se udala za kraljevića. Da se zlo kažnjava vidimo kroz Pepeljuginu polusestre. Kako si bile zle prema Pepeljuzi i rugale joj se, na kraju im ptice isključaju oči i oslijepe ih. Kroz lik Pepeljuge može se također zaključiti da je skromnost vrlina. Primjer njezine skromnosti možemo vidjeti kada njezin otac odlazi na sajam te upita

nju i njezine sestre što da im donese. Dok njezine polusestre traže lijepih haljina, bisera i dragog kamenja, Pepeljuga zaželi samo jednu grančicu da zasadi na majčin grob.

U Disneyevoj verziji ističu se gotovo iste vrijednosti kao i u Grimmovoj verziji a to su: ako u nešto dovoljno vjeruješ, to će se ostvariti; dobro se dobrim vraća; poštuj starije; neposluh se kažnjava.

4.3. Sinteza dviju bajki

Uspoređujući *Pepeljugu* i *Snjeguljicu* možemo vidjeti kako su neke vrijednosti tipične za braću Grimm, a neke za produkciju Walta Disneya, što je uobičajeno za pisce i ekranizatore bajki.

Ono što je tipično za obje verzije je to da se opisima, događajima te prizorima u ekraniziranim verzijama, vidi jasna razlika između dobra i zla. Dakle, dijete može jasno vidjeti da je maćeha zla, a Pepeljuga ili Snjeguljica dobra. Također, i u pisanim verzijama i u ekraniziranim u obje bajke ističu se pojedine vrijednosti koje se mogu prenijeti na dijete, npr. dobro se dobrim vraća, zlo se kažnjava itd.

Dok u Grimmovoj verziji ima više grubosti, u ekraniziranoj verziji izbačeni su neki dijelovi iz sadržaja pisane verzije braće Grimm, ali i pojedini likovi te pridodani novi. Primjer tome je lik majke u *Pepeljuzi* koja se u pisanoj verziji javlja te razgovara sa kćeri, dok se u ekraniziranoj verziji uopće ne pojavljuje. U *Pepeljuzi* se također pojavljuju novi likovi poput dobre vile i životinja poput konja, psa, miševa itd. Također, u *Snjeguljici* je promijenjena slika o šumi, dok se Snjeguljica u pisanoj verziji boji šume i šumskih zvijeri, u ekraniziranoj verziji šuma je prikazana raskošno i bajkovito te joj pomažu i životinje. Dakle, u Disneyjevim bajkama nema nasilnih i grubih scena, kao što je to slučaj u Grimmovim bajkama. Ekranizirane bajke su raskošne, obiluju živim bojama, snimkama slikovitih krajolika, likovi su prikazani stereotipno te su domišljato izvedeni komični prizori, što ujedno i najviše privlači djecu na gledanje ekraniziranih bajki. To u pisanim verzijama bajki braće Grimm nedostaje. Dok su u ekraniziranim verzijama vješto integrirane pjesme (romantična ili humoristična karaktera) u Grimmovoj verziji javljaju se rimovani dijelovi samo u ključnim trenucima, ili kao npr. u Snjeguljici kada maćeha razgovara sa ogledalom.

Bilo gledanjem Disneyjevih ili čitanjem Grimmovih bajki, dijete može naučiti kako steći pozitivne osobine kao što su požrtvovnost, izdržljivost, strpljenje, hrabrost itd., te naučiti o lošim osobinama kao što su ljubomora, zavist, laž, pohlepa, škrtoš itd.

5. Zaključak

Bajka je priča uglavnom namijenjena djeci, često iz narodne predaje, koja se bavi nepostojećim i izmišljenim radnjama i likovima kao što su vile i vilenjaci, čarobnjaci, patuljci, vještice i slično. Radnju joj obilježava nailazak na problem koji se preko raznih zapreka pokušava riješiti. Prostor je često oštro podijeljen između dvorca i kolibe, dvorišta i šume, domaćeg ambijenta i daleke tuđine, a likovi su podijeljeni na dobre i zle.

Uspoređujući pisanu i ekraniziranu verziju dviju planetarno popularnih bajki dolazimo i do nekoliko zaključaka. Pisane verzije bogatije su glagolskim oblicima, siromašnije vanjskim opisima i grotesknije u događajima. Fabula je u pisanoj verziji ponešto složenija, ali se ne stavlja naglasak niti na pojedine likove, niti na događaje već je važna priča u cjelini. Ima osnovne vrijednosti koje prenosi, a koje vjerojatno dijele sve dosad napisane bajke: dobro se dobrim vraća, dobro uvijek pobjeđuje zlo i zlo se kažnjava. Također, u pisanoj verziji naglašena je simbolika brojeva, posebice brojeva tri i sedam. Ekranizirana verzija nosi više vrijednosti, ali i više stereotipa i odraz je vremena u kojemu je nastala, obiluje romantiziranim prikazima likova te je u njima velik naglasak stavljen na pjevane dijelove. U obje verzije izraženi su rodni stereotipi te su temeljne vrijednosti koje obje verzije prenose brak i obitelj. U ekraniziranoj, ali i u pisanoj verziji njeguje se odnos s prirodom, a životinje imaju ljudska obilježja: govor ili čak odjeću.

Iz svega navedenoga zaključujemo da su pisana i ekranizirana verzija koliko slične, toliko i različite. I dok su im temeljni koraci u fabuli podjednaki, zbog načina na koji je priča ispričana i vremena u kojemu su nastale, mogu imati potpuno drugačije poruke čitatelju ili gledatelju.

6. Literatura

1. Ajanović Ajan, M. (2010) *Milan Blažeković: Život u crtanom filmu*. Zagreb: Hrvatski filmski savez.
2. Bognar, L. (2001) *Bajka u mirovnom odgoju* (<http://ladislav-bognar.net/files/Bajka%20u%20mirovnom%20odgoju.pdf>, zadnji put pregledano 4.8.2016.
3. Braća Grimm. (1958) *Bajke*. Zagreb: Mladost.
4. Crnković, M. (1978) *Hrvatska dječja književnost do kraja XIX stoljeća*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Crnković, M. (1980) *Dječja književnost, priručnik za studente pedagoških akademija i nastavnike, VI izdanje*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Crnković, M. i Težak, S. (2002) *Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje d.d.
7. Gilić, N. (2007) *Filmske vrste i rodovi*. Zagreb: AGM.
8. Grimm, J. i W. (2007) *Grimms households tales*. Raleigh: Hayes Barton Press
9. Hameršak, M. (2012a) *Braća Grimm: prvi hrvatski prijevodi*. *Libri & Liberi* 1/2, 2012, str. 295-322.
10. Hameršak, M. (2012b) *Braća Grimm iz hrvatske perspektive*. *Libri & Liberi* 1/2, 2012, str. 325-330.
11. Hameršak, M. (2012c) *Velikani ili anonimci? Jacob i Wilhelm Grimm u hrvatskoj književnosti, politici i znanosti devetnaestoga stoljeća*. *Libri & Liberi* 1/2, 2012, str. 197-214.
12. Hrvatska enciklopedija, (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=23399>, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=23398> zadnji put pregledano 5.8.2016.)
13. Javor, R. (2012) *200 godina priča braće Grimm*. *Libri & Liberi* 1/2, 2012, str. 375-377.
14. Peterlić, A. (1986) *Filmska enciklopedija, A-K*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža".

15. Pintarić, A. (1999) *Bajke: pregled interpretacije*. Osijek: Matica Hrvatska Osijek.
16. Sensagent dictionary (2012), (<http://dictionary.sensagent.com/walt+disney+animation+studios/hr-hr/>, zadnji put pregledano 21.9.2016.)
17. Solar, M. (1983) *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Težak, S. (2002) *Metodika nastave filma na općeobrazovnoj razini*. Zagreb: Školska knjiga.
19. Tomasović, T. (2015) *Crtani film*. Split: Filozofski fakultet.
20. Turković, H. (2012) *Život izmišljotina. Oglеди o animiranom filmu*. Zagreb: Hrvatski filmski savez.
21. Uther, H. J. (1993) "Curiositäten" Johanna Jacoba Braunera kao predložak knjige "Deutsche Sagen" braće Grimm: o promjeni značenja priča prepričavanjem. *Narodna umjetnost*, 30/1, 1993, str. 103-132.
22. Zlatař, M. (2007) *Hermeneutička analiza bajke Tri zmijska lista uz feminističku kritičku interpretaciju*. *Narodna umjetnost* 44/2, 2007, str. 101-118.
23. (2014) *Snjeguljica i sedam patuljaka* (DVD). Zagreb: Menart d.o.o.
24. (2014) *Pepeljuga* (DVD). Zagreb: Menart d.o.o.

Sažetak

Rad se bavi usporedbom pisanih verzija bajki Snjeguljica i sedam patuljaka i Pepeljuga braće Wilhelma i Johanna Grimma i ekraniziranih verzija produkcije Walta Disneya iz 1937. i 1950. godine. U radu su navedena osnovna obilježja bajke te kratka biografija braće Grimm. Navedena je povijest razvoja filma, vrste filmova i razvoj The Walt Disney produkcijske kuće. Naglasak je stavljen na različitosti u sadržaju, likovima, stereotipima, vrijednostima i simbolici brojeva.

Ključne riječi:

Snjeguljica, Pepeljuga, crtani film, Walt Disney, braća Grimm, bajka.

Abstract

The paper deals with comparison of written versions of the fairytales Snowwhite and Cinderella written by Grimm brothers and movie versions made by Walt Disney in 1937 and 1950. This paper gives the main characteristics of fairytales and a short biography of the Brothers Grimm. Paper also includes history of the movie development, different types of movies and development of the Walt Disney Company. It stresses the difference in the content, characters, stereotypes, values and the symbolism of numbers.

Key words:

Snowwhite, Cinderella, cartoon, Walt Disney, Grimm brothers, fairytale.